

نظامهای اخلاقی در اسلام و ایران

به همراه

(تحلیل جامعه‌شناسانه از وضعیت اخلاقی در جامعه امروز ایران)

مجید محمدی

تهران، ۱۳۷۹

کتابخانه مرکزی پژوهش‌های شورای اسلامی کلانشهر تبریز
تیراژ: ۱۳۱۴
تاریخ: ۱۴۰۳/۱۲/۱۹

نظامهای اخلاقی در اسلام و ایران

به همراه

(تحلیل جامعه‌شناسانه از وضعیت اخلاقی در جامعه امروز ایران)

□ مجید محمدی

- مسئول فنی: محمد بیات
- طراح جلد: حمیدرضا رحمانی
- حرفه‌نگاری و حرفه‌چینی: انتشارات کویر
- لیتوگرافی: غزال
- چاپ و صحافی: سحاب
- تیراژ: ۲۲۰۰
- چاپ اول: ۱۳۷۹

● نشانی: تهران، صندوق پستی: ۶۴۹۴-۱۵۸۷۵

● تلفن: ۸۳۰۱۹۹۲ فاکس: ۸۸۳۲۲۱۷

● شابک: ۹۶۴-۶۱۴۴-۵۹-۴-۲ ISBN 964-6144-59-4

○ کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

محمدی، مجید، ۱۳۳۹.

نظامهای اخلاقی در اسلام و ایران / مجید محمدی - تهران: کویر، ۱۳۷۹.

۲۰۹ ص.: جدول.

ISBN ۹۶۴-۶۱۴۴-۵۹-۴

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتابنامه.

۱. اخلاق اجتماعی. ۲. اخلاق اسلامی. ۳. اخلاق ایرانی. الف. عنوان.

۱۷۰

HM۲۱۶م۳ن۶

۱۹۴۶۹-۷۹م

کتابخانه ملی ایران

فهرست

۷	۱. مقدمه
	۲. نظامهای اخلاقی
۵۷	۲.۱ اخلاق فلسفی
۸۹	۲.۲ اخلاق روایی
۱۰۳	۲.۳ اخلاق عرفانی-باطنی
۱۲۷	۲.۴ اخلاق سیاسی-حکومتی
۱۲۷	۲.۴.۱ پندنامه‌ها
۱۳۶	۲.۴.۲ آداب روابط حاکمان و محکومان
۱۴۴	۲.۴.۳ آیین شهریارى
۱۶۳	۲.۵ اخلاق جوانمردى

۳. درک جامعه‌شناسانه از وضعیت اخلاقی

- مورد جامعه امروز ایران ۱۷۵
- ۳.۱ مقدمه ۱۷۵
- ۳.۲ ساخت اجتماعی و اخلاق ۱۷۹
- ۳.۳ کنش اجتماعی و اخلاق ۱۸۴
- ۳.۴ بنیان‌های اجتماعی اخلاق در جامعه ایران: پیشینه ۱۸۸
- ۳.۵ بنیان‌های اجتماعی اخلاق در جامعه ایران: وضعیت کنونی ۱۹۳
- ۳.۶ مسائل ۱۹۷

۱. مقدمه

۱.۱ طرح موضوع. ^۱ادین در جامعه امروز ایران، یکی از بازیگران اصلی و مهم صحنه اجتماع، سیاست و فرهنگ است. این اهمیت، هم ناشی از حضور در زندگی توده مردم و هم، مؤثر بودن در تنظیم قواعد بازی حیات اجتماعی، سیاسی و فرهنگی است. دین در ایران امروز نه از سازماندهی بالا و نه از نهادهای دینی با پوشش زیاد برخوردار است اما به شکلی عام‌گرایانه در همه جا و همه چیز حضور آن احساس می‌شود. اخلاق نیز در جامعه دینی ایران، به شکلی تقلیل یافته در دین، تصور می‌شود.

^۲(اخلاق یکی از سه حوزه مورد تأکید ادیان (اخلاق، شریعت و اعتقادات)، یکی از شش حوزه مورد تأکید حکمت (حکمت نظری: دانش مابعدالطبیعه، علم النفس، دانش مافی‌الطبیعه؛ حکمت عملی:

اخلاق، تدبیر منزل، سیاست مدن) و یکی از قلمروهای زایای زندگی اجتماعی و معرفت در دنیای امروز است. اخلاق (به عنوان مجموعه‌ای از ملکات و صفات) علم اخلاق دانش بررسی، مقوله‌بندی و تبیین آن صفات و ملکات، فلسفه اخلاق (چون و چراکردن عقلی در مبادی و مبانی اخلاقیات) و فلسفه علم اخلاق (پرداختن به مبانی، موضوع، روش و غایات علم اخلاق) واقعیت عینی و ذهنی انبوهی را برای تأمل و دقت فراهم کرده‌اند. این واقعیت عینی و ذهنی منحصر به جهان امروز نیست بلکه در همه تمدنها و جوامع می‌توان آنها را سراغ کرد.

از این حیث، می‌توان در یک حوزه تمدنی و فرهنگی خاص (مثل ایران) به دنبال انواع نظامهای اخلاقی که هر یک مبتنی بر یک سنت فکری، اجتماعی و دینی هستند گشت. تفکیک این سنتها از یکدیگر و لذا تفکیک آن نظامهای اخلاقی، و یافتن قشر اجتماعی واجد آن دستگاه یا نظام اخلاقی علی‌رغم در هم فرورفتگیهایی که دارند به ما کمک می‌کند تا بتوانیم به پرسشهای مربوط به امور اخلاقی در جامعه با چشم‌انداز وسیع‌تری پاسخ گوئیم. به عنوان مثال کسی نمی‌تواند بحرانهای اخلاقی امروز جامعه ایران را بدون توجه به مبانی اجتماعی و فکری "اخلاق سیاسی" حاکم بر جامعه در طی سده‌های متوالی توضیح دهد یا احیاناً راه‌حلهایی برای برون رفت از آنها ارائه کند.

در طرح پژوهشی نظامهای اخلاقی در ایران بنای ما بر اینست که انواع نظامهای دیرپا و ماندگار اخلاقی را از یکدیگر تفکیک کرده، ربط آنها با یکدیگر را روشن سازیم، و نسبت میان نظامهای اخلاقی و ساختارهای اجتماعی و فرهنگی را پی‌جوییم، سیر تحول هر یک را